

<p>فصل چهارم</p> <p>بخش </p> <p>درس دوازدهم</p> <p>نام طراح: معقول</p> <p>کریم گشته</p>	<p>به نام خدا</p> <p>معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش</p> <p>دفتر آموزش متوسطه نظری</p> <p>دیپرخانه راهبری درس اقتصاد</p> <p>تولید شده در استان سیستان و بلوچستان</p> <p>شهرستان زاهدان</p>	<p>محتوای نوشتاری</p> <p>کتاب اقتصاد</p> <p>سال تحصیلی</p> <p>۹۹-۱۴۰۰</p>
---	--	---

عنوان / موضوع: بودجه بندی

اهداف یادگیری:

آشنایی دانش آموزان با مفاهیم بودجه بندی، مدیریت درآمد و مخارج و پرداخت خمس

انتظارات پس از مطالعه:

از دانش آموزان انتظار می رود در پایان این درس بتوانند:

- ۱- به اهمیت بودجه بندی در زندگی پی ببرد.
- ۲- همه جریان های درآمدی و مخارجی را برای خانواده در نظر بگیریم؛ آنها را ثبت کنیم و با یکدیگر مقایسه کنیم.
- ۳- برای درآمدها و مخارج خود، برنامه ریزی کنیم.
- ۴- مفهوم خمس و سال مالی را توضیح دهد.
- ۵- خمس خود را در پایان سال مالی محاسبه نمایند.

نکات مهم درس

- ۱- امروزه همه ی انسان ها درآمد ها و هزینه های متفاوتی دارند که با ثبت آن ها می توانند مدیریت مالی درستی داشته باشند.
- ۲- هر فردی با ثبت درآمد و هزینه میتواند بوجه بندی صحیحی داشته باشد.
- ۳- جای دادن خمس در برنامه ی مالی

توضیح خلاصه:

طرح مسئله

انسان ها درآمدها و هزینه های متفاوتی دارند، ممکن است شما برای خرید بیرون رفته باشید و در پایان روز متعجب شده باشید که چرا پول های شما تمام شده است. در این درس می خواهیم یاد بگیریم که چگونه هزینه های جاری را مدیریت کنیم تا با درآمد ما همخوانی داشته باشد.

ثبت هزینه ها و درآمدها

برای مدیریت بهتر موجودی پولتان می توانید در ابتدا همهٔ مخارجی را که در طول هفته دارید در جدولی مانند جدول زیر ثبت کنید.

در این جدول:

اول باید نوع مخارج مشخص شود، همچنین مشخص کنید که آیا این هزینه ها، قابل پیش بینی و برنامه ریزی بود یا اینکه بدون برنامه ریزی و به صورت اتفاقی رخ داد؟ درنهایت مشخص کنید که مخارج شما باید به صورت ثابت، هفتگی تکرار شود یا اینکه متغیر است و ممکن است در برخی دوره ها اصلاً انجام نشود؟

مراحل بودجه ریزی ماهیانه

می توان مراحل بودجه بندی را در چهار مرحله زیر خلاصه کرد.

- از هر منبعی که درآمدی به دست آوردید، آن درآمد را ماهیانه مشخص کنید و بنویسید.
- هزینه های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.
- مجموع درآمدها و هزینه های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.
- اگر هزینه ها بیشتر از درآمد بود، مخارج غیرضروری را کم کنید یا فرصت هایی را که فراموش کردید، به نظر آورید تا درآمدها افزایش یابد.

تعیین سال خمسی در برنامه مخارج

خمس و زکات دو واجب از واجبات مالی اسلام است. هر درآمدی که به دست می آوریم، اگر بعد از یک سال از مجموع مخارج ما زیاد بیاید، به همان میزان که زیاد آمده است، مشمول خمس قرار می گیرد؛ یعنی موظفیم که ۲۰ درصد آن را به عنوان سهم امام و سهم سادات به مرجع تقلید یا نماینده او بدهیم. خمس در واقع همان مالیات اسلامی است. پرداخت خمس موجب توزیع مجدد ثروت می شود و عدالت اقتصادی را در جامعه گسترش می دهد. همچنین کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس استفاده می کنند تا بتوانند ادامه حیات دهند.

پاسخ تمرین ها یا خودآزمایی های کتاب:

تمرین فردی در کلاس

نمونه های درآمد و مخارج افراد زیر را بخوانید و بررسی کنید که آیا این افراد با این روند بودجه می توانند تا پایان سال ادامه دهند یا خیر؟ در پایان بررسی، به سؤالات پاسخ دهید.

نمونه اول

خانم رضایی معلم است. او به صورت سالیانه درآمدی در حدود ۴۳ میلیون تومان کسب می کند و مخارج سالیانه وی به شرح زیر است.

آیا خانم رضایی بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ چه میزان؟ بله

نوع خرج	مقدار به میلیون تومان
پس انداز	۲
اجاره خانه	۶/۵
خدمات رفاهی	۳
قبوض	۱۵
غذا	۲/۲۵
حمل و نقل	۵/۵۰
بیمه	۱/۵۶
بنزین	۰/۷۷
امور خیریه	۰/۸۰
پوشاک	۰/۵۵
بازپرداخت وام	۴/۵۰
تفریحات	۲
خدمات منزل	۱/۵
سایر	۱/۶۶

مجموع هزینه ها:

$$۲+۶/۵+۳+۱۵+۲/۲۵+۵/۵۰+۱/۵۶+۰/۷۷+۰/۸۰+۰/۵۵+۴/۵۰+۲+۱/۵+۱/۶۶=۴۷/۵۹$$

$$درآمد-هزینه= ۴۳-۴۷/۵۹=-۴/۵۹ \text{ میلیون اضافه خرج}$$

نمونه دوم

حاج محمود کارمند بازنشسته است. درآمد سالیانه او ۳۵ میلیون تومان است و مخارج او نیز به شرح زیر است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ خیر

مقدار به میلیون تومان	نوع خرج
۱/۸۵	پس انداز
۷/۲۵	اجاره خانه
۲/۴۰	خدمات رفاهی
۱/۷۵	قبوض
۲/۰۷	غذا
۳/۶۵	حمل و نقل
۱/۴۸	بیمه
۰/۸۸	بنزین
۰/۸۹	امور خیریه
۱/۱۵	پوشاک
۳/۰۷	بازپرداخت وام
۱/۵۰	تفریحات
۱/۲۵	خدمات منزل
۱/۸۵	سایر

مجموع هزینه:

$$۱/۸۵+۷/۲۵+۲/۴۰+۱/۷۵+۲/۰۷+۳/۶۵+۱/۴۸+۰/۸۸+۰/۸۹+۱/۱۵+۳/۰۷+۱/۵۰+۱/۲۵+۱/۸۵=۳۱/۰۴$$

میلیون اضافه می ماند $۳۵-۳۱/۰۴=۳/۹۶$

نمونه سوم

محمدحسن دانشجوست. البته به صورت پاره وقت هم مشغول به کار است. درآمد سالیانه او ۳۷ میلیون تومان است و مخارج او نیز به شرح صفحه بعد است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ خیر

مقدار به میلیون تومان	نوع خرج
۱/۰۰	پس انداز
۵/۷۵	اجاره خانه
۲/۸۵	خدمات رفاهی
۲/۲۵	قبوض
۳/۷۵	غذا
۱/۲۵	حمل و نقل
۲/۲۰	بیمه
۰/۴۷	بنزین
۰/۲۰	امور خیریه
۱/۸۵	پوشاک
۶/۰۷	بازپرداخت وام
۱/۶۵	تفریحات
۰/۷۵	خدمات منزل
۱/۵۰	سایر

مجموع هزینه:

$$۱+۵/۷۵+۲/۸۵+۲/۲۵+۳/۷۵+۱/۲۵+۲/۲۰+۰/۴۷+۰/۲۰+۱/۸۵+۶/۰۷+۱/۶۵+۰/۷۵+۱/۵۰=۳۱/۵۴$$

میلیون اضافه می ماند $۳۷-۳۱/۵۴=۵/۴۶$

با توجه به نمونه های بالا به سؤالات زیر پاسخ دهید:

-فرض کنید که خودروی هر یک از این افراد نیاز به تعمیر دارد که هزینه آن هفت میلیون تومان است. برای این خرید

چه تغییراتی در بودجه هر فردی باید ایجاد شود؟

افراد باید تلاش کنند تا در سایر هزینه های خود صرفه جویی کرده یا منابع جدیدی برای افزایش درآمد در نظر بگیرند.
-در صورتی که فرد موردنظر برای تعمیر خودرو پس انداز خود را به میزان ۱/۷۵ میلیون تومان در هر ماه افزایش دهد،
با این تغییر چه چیزی را از دست می دهد و چه چیزی به دست می آورد؟

(هزینه فرصت تعمیر خودرو چیست؟)

با این انتخاب آن ها می توانند خودروی خود را تعمیر کنند اما باید در سایر بخش ها صرفه جویی کرده از بعضی مخارج خود صرف نظر کنند.

-چه پیشنهادهایی برای مدیریت بهتر مخارج هر یک از این افراد دارید؟

بهتر است هر کدام از این افراد درباره ی میزان هزینه های خود در هر یک از این بخش ها بانگری نموده و سعی کنند با صرفه جویی هزینه های غیر ضروری را کاهش دهند.

-کدام یک از این افراد بیشترین پس انداز را در آخر هر ماه دارند؟

فرد سوم، محمدحسین

-کدام یک از این افراد بیشترین خرج را از بودجه خود دارند؟

فرد اول، خانم رضایی

-در صورتی که خانم رضایی تصمیم بگیرد که به یک سفر که پنج میلیون تومان هزینه دارد برود، وی چه چیزهایی را باید در نظر بگیرد؟

او باید به این نکته توجه کند که میزان مخارج او در حال حاضر از درآمدش بیشتر است و ممکن است در پایان سال با مشکلات مالی مواجه شود.

برای تفکر و تمرین

تحلیل کنید

چگونه می توان با ثبت درآمد و مخارج، برنامه مالی منظمی را برای زندگی شخصی و خانوادگی طراحی کرد؟
ثبت درآمد و مخارج به ما این امکان را می دهد تا میزان هر کدام از آن ها را به طور مشخص فهمیده و بتوانیم برای آینده ی خود برنامه ریزی کنیم در غیر این صورت ممکن است برای اموری برنامه ریزی کنیم که توان پرداخت آن ها را نداریم از دیگر فواید این کار این است که از میزان هزینه ها در هر یک از بخش ها آگاهی پیدا کرده و از این طریق می توانیم برای صرفه جویی و کاهش در هر کدام از این موارد اقدام کنیم.

طراحی پرسش ها یا فعالیت های مکمل برای درک بهتر مطلب مطرح شده در درس:

-مراحل بودجه بندی را بنویسید.

-خمس را توضیح دهید.

-پرداخت خمس موجب چه چیزی می شود.

-سال مالی از چه روزی شروع می شود.

-بعد از گذشت یک سال خمس را چگونه باید محاسبه کرد.